

تاریخ رشیدی (دفتر دوم)

تألیف:

میرزا محمد حیدر دوغلات

(۹۰۵-۹۵۷ ه. ق)

تصحیح:

پروفسور دکتر اسلام چمنی

(دانشگاه ملی قزاق بنام الفارابی)

تهران ۱۳۹۸ آلمانی ۲۰۱۹

سرشناسه: حیدر میرزا دوغلات، محمد، ۹۹۰۵-۹۵۸ ق.

عنوان و نام پدیدآور: دفتر دوم تاریخ رشیدی/تألیف میرزا محمدحیدر دوغلات؛ تصحیح اسلام چمنی، ویراستار فنی گلناز

محسن پور. [ویراست ۹۲]

مشخصات نشر: تهران: اوغوزخان، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: س، ۶۷۷.

شابک: ۶۵۰۰۰ ریال، ۸-۵-۹۶۳۲۱-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: ویراست قبلی کتاب حاضر با عنوان «تاریخ رشیدی» است که توسط همین ناشر در سال ۱۳۹۸ فیا

دریافت کرده است.

یادداشت: کتاب حاضر نخستین بار با تصحیح عباسقلی غفاری فر توسط مرکز نشر میراث مکتوب در سال ۱۳۸۳

منتشر شده است.

موضوع: مغولان - تاریخ

Mongols - History: موضوع:

آرام مرکزی - تاریخ

Asia, Central -- History: موضوع:

شناسه افزوده: جهان اسلام - تاریخ

Zenene, Islam: شناسه افزوده:

DS2301: رده بندی کنگره:

۹۵۰/۲: رده بندی دیوئی:

۶۱۲۶۵۰۲: شماره کتابشناسی ملی:

انتشارات اوغوزخان

دفتر دوم تاریخ رشیدی

مؤلف: میرزا حیدر دوغلات (۹۰۵-۹۵۷ ه. ق.)

نویت چاپ: اول - تهران - انتشارات اوغوزخان

سال چاپ: تابستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

ویراستار فنی: گلناز محسن پور

طراح روی جلد: منیژه بیگ بابایی

محل نشر: تهران

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

صفحات: گلناز محسن پور

چاپ: مجید

شابک این جلد: ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۳۱-۵

تهران، نهرانسرو، بلوار یاسی، خیابان نیار، خیابان سعادت، بلوک ۸-d-c واحد ۷

تلفن: ۴۴۵۷۹۸۱

سخن ناشر

دریایی از فرهنگ پرمایه اسلامی مشرق زمین در نسخه‌های خطی موج می‌زند. این نسخه‌ها، در حقیقت کارنامه دانشمندان و نوابغ بزرگ و هویت نامه ما مشرق زمینان است. تمدن اسلامی مشرق زمین در جغرافیای بسیار گسترده که شامل خاورمیانه و آسیای میانه و بخشی از هندوستان است گسترده است. در این حوزه تمدنی آثار مکتوب معمولاً به یکی از سه زبان ترکی، فارسی یا عربی نوشته شده است. از طرفی به هر کدام از این زبان‌ها هم که نوشته شده باشد معمولاً عناصری از زبان و فرهنگی از هر سه زبان و ادبیات در خود نگه داشته‌اند؛ بنابراین بر عهده هر نسلی است که این میراث پراچ را پاس دارد و برای شناخت تاریخ و فرهنگ و ادب و سوابق علمی خود به احیا و بازسازی آن اهتمام ورزد.

با همه کوشش‌ها در در سال‌های اخیر برای شناسایی این ذخایر مکتوب، تحقیق و تتبع در آن‌ها انجام گرفته و صدها کتاب و رساله ارزشمند انتشار یافته هنوز کار ناکرده بسیار است. هزاران کتاب و رساله خطی موجود در کتابخانه‌های داخل و خارج کشور شناسانید و منتشر نشده است. بسیاری از متون نیز، اگرچه بارها به زیور طبع آراسته شده، منطبق بر دانش علمی نیست و به تحقیق و تصحیح مجدد نیاز دارند.

احیا و نشر کتاب‌ها و رساله‌های خطی وظیفه‌ای است بر دوش محققان و مؤسسات فرهنگی. یکی از اهداف انتشارات اوغوزخان ران راستا است و سعی می‌کند تا با حمایت از کوشش‌های محققان و مصححان و با مشارکت ناشران و مؤسسات علمی، اشخاص فرهنگی و علاقه‌مندان به دانش و فرهنگ، همی در نشر میراث مکتوب داشته باشد و مجموعه‌ای ارزشمند از متون و منابع حقوقی به جامعه علمی و فرهنگی مشرق زمین تقدیم دارد.

انتشارات اوغوزخان

فهرست

پیشگفتار مصحح	۹
فهرست	ط
مقدمه مصحح	۱
دفتر دوم - پیشگفتار	۱
گفتار اول - آغاز دفتر ثانی از تاریخ رشیدی آنچه بعد از سه تسعمایه به تفاریق در	
اولوس مغول و اوزبک و چغتای واقع شد	۵
گفتار دو - ذکر خانیت یونس خان و احوال او و تعداد فرزندانش بر سبیل اجمال	۹
گفتار سه - ذکر خاتمه کار یونس خان و تعداد فرزندانش و پادشاهیت سلطان محمود	
خان و سبب انزال کار او بر سبیل اجمال	۱۱
گفتار چهار - گفتار درباره سلطان محمود و مرگ رقت بار فرزندان او	۲۰
گفتار پنج - ذکر بقعه احوال پدرم میرزا محمد حسین گورگان - انار الله برهانه	۲۲
گفتار شش - در احوال شاهی بیگخان	۲۶
گفتار هفت - ذکر سبب پادشاه و شرح خویشی او به خواقین مغول و مجمل اوایل	
احوال او	۳۴
گفتار هشت - آغاز دفتر ثانی سعید خان ابن سلطان احمد خان ابن سلطان یونس خان و	
شرح ابتدای بلایا و محن که در اوایل حال پیش آمده	۴۲
گفتار نه - فرار نمودن پدرم محمد حسین گورگان - انار الله برهانه - از پیش شاهی بیگ	
خان به خراسان و تذکره چندی که به سوق آن آلاء حلق است	۶۶
ذکر حضرت مخدومی، فخر الانامی، شیخ الاسلامی، نور المله و الدین مولانا عبدالرحمن	
جامی - علیه الرحمه و المغفرة	۷۱
ذکر مولانا سعدالدین کاشغری - علیه الرحمه	۷۱
ذکر مولانا نظام الدین خاموش	۷۳
ذکر خواجه عطاء الدین عطار - عطر الله تربته -	۷۳
مولانا عبدالغفور لاری	۷۸
ذکر مولانا علاء الدین مکتبدار	۸۰
ذکر مولانا شمس الدین محمد زوجی	۸۰
ذکر خواجه عبدالعزیز جامی	۸۱
ذکر شیخ پوران	۸۱
ذکر خدمت مولانا سعید اوبهی	۸۳

۸۳	 ذکر مولانا معین واعظ
۸۴	 ذکر مولانا خواجه کوهی
۸۴	 ذکر حافظ محمود زیارتگاهی
۸۸	 مولانا عبدالغفور لاری
۹۰	 ذکر میر علیشیر
۹۲	 ذکر امیر شیخم احمد
۹۲	 حسین علی جلایر
۹۳	 آصفی
۹۳	 احم
۹۳	 دلی
۹۴	 بنایی
۹۴	 بنایی
۹۶	 سیفی
۹۷	 و منهم معماران
۹۷	 نسخه الکتاب
۱۰۱	 و منهم المصورون
۱۰۱	 بهزاد
۱۰۲	 قاسم علی چهره گشای
۱۰۳	 ملا یوسف
۱۰۳	 مولانا درویش محمد
۱۰۳	 منهم المذهبون
۱۰۳	 مولانا محمود
۱۰۴	 منهم المغنیون
۱۰۵	 رجوع به تمامی حکایت
۱۱۰	 گفتار ده - گفتار در رفتن بابر پادشاه به خراسان و ذکر مناقشه و وحدت که در کابل واقع شد
۱۱۳	 گفتار یازده - رفتن پادشاه به خراسان و باز آمدن پادشاه از خراسان به کابل
۱۱۶	 گفتار دوازده - ذکر وقایع پادشاه در آن مدت که در کابل بود بر سبیل اجمال و بعضی حکایات متفرقه که تعلق به آن دارد

- گفتار سیزده - رفتن شاهی بیگ خان به خوارزم و استخلاص نمودن آن و مراجعت او به ماوراءالنهر و توجه نمودن او به ممالک خراسان ۱۲۰
- گفتار چهارده - سبب رفتن پدرم محمد حسین گورگان - سقی الله ثراه - پیش شاهی بیگ خان و ذکر مایه‌تعلق بها و شهادت خال بزرگوارم سلطان محمود خان و پدرم - جعل الله الجنة متواهما ۱۲۲
- گفتار پانزده - گفتار در وقایع نویسنده کتاب ۱۲۹
- گفتار شانزده - بیان احوال حضرت مولانا محمد قاضی علیه الرحمه و الغفران ۱۳۳
- گفتار هفده - «رجوع به تمامی قصه» قبل التحریر احوال حضرت مولانا ۱۳۹
- گفتار هیجده - آمدن سلطان سعید خان به اندجان و دریند افندن و از آن جا خلاصی یافته به کابل پیش ابر پادشاه رفتن ۱۴۶
- گفتار نوزده - مجمل احوال میرزا خان در بدخشان و رفتن تحریر این مکاتب از بدخشان به کابل ۱۵۸
- گفتار بیست - من شمر بیگ خان به قزاق و ذکر اختلال کاو او ۱۶۳
- گفتار بیست و یک - ذکر ابتدای مناقشه شاهی بیگخان به شاه اسمعیل و کشته شدن شاهی بیگخان ۱۶۶
- گفتار بیست و دو - سید خبر کشته شدن شاهی بیگ خان به دست شاه اسمعیل و عزیمت نمودن پادشاه از کابل ۱۷۴
- گفتار بیست و سه - چون سیاق سخن به قایم عمم سید محمد میرزا اوصله الله با علی درجات الجنان رسید و ذکر اوایل سفر و بر سر راه و شرح فتح او ولایت فرغانه را به طریق مفصل ۱۷۷
- گفتار بیست و چهار - رسیدن خبر فتح سید محمد میرزا پادشاه و ذکر فرستادن سلطان سعید خان به اندجان پیش عمم ۱۸۰
- گفتار بیست و پنج - گفتار در جلوس بابر پادشاه در ممالک ماوراءالنهر ۱۸۲
- گفتار بیست و شش - رفتن سعید خان به اندجان و وقایعی که در آنجا داد ۱۸۷
- گفتار بیست و هفت - مجمل احوال نسب میرزا ابابکر ۱۹۲
- گفتار بیست و هشت - در تمهید احوال میرزا ابابکر مجمل اسالیب مذموم و رایه مشتمل او ۱۹۶
- گفتار بیست و نه - آمدن عبیدالله خان از ترکستان با بخارا و رفتن پادشاه بمقابله ۲۰۰
- ملک و مصاف دادن و شکست یافتن و آنچه از آن دست داد ۲۰۲
- گفتار سی - ذکر احوال عمم سید محمد میرزا - تغمد الله بغفرانه - بر سیبیل اجمال ۲۰۹
- گفتار سی و یک - ذکر احوال مؤلف کتاب بر سیبیل اجمال ۲۱۳